

meža

?

Atbildes uz
svarīgākajiem
ar Latvijas
mežsaimniecību
un kokapstrādi
saistītajiem
jautājumiem

nozare

cilvēkam

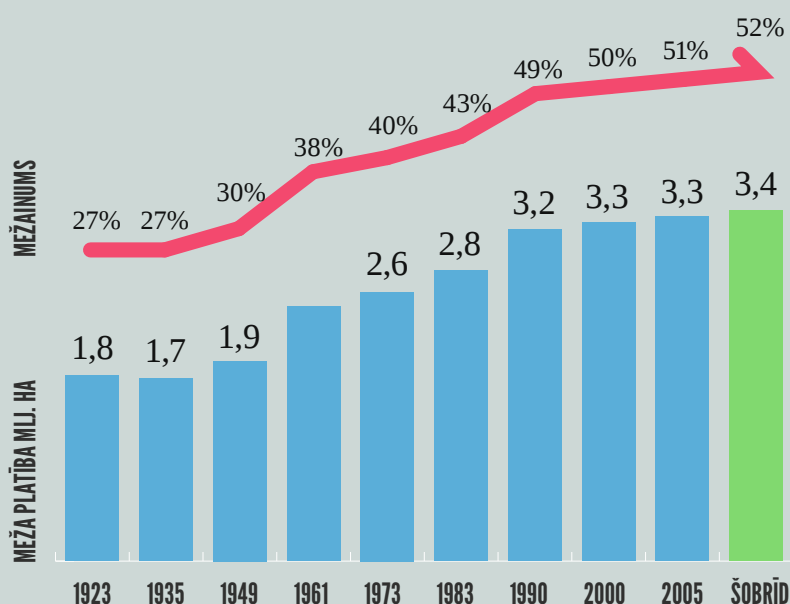

Daudzu bagāto pasaules valstu labklājību nodrošina dažādu derīgo izrakteņu iegulas. Varētu šķist, ka Latvija ir apdālīta – mums zemes dziļēs neslēpjas ievērojami naftas, akmeņogļu, zelta vai dimantu krājumi. Taču patiesībā Latvijas zeme ir daudz vērtīgāka. Pateicoties ģeogrāfiskajam novietojumam, Latvija atrodas vienā no labākajām vietām uz zemeslodes, kur audzēt mežu. Turklāt tieši mūsu platuma grādos augusī koksne savas kvalitātes dēļ ir vispiemērotākā būvniecībai un dažādu koksnes produktu izgatavošanai. Tāpēc mežs ir lielākais Latvijas dabas resurss, kuram piemīt

kāda unikāla īpašība, kas padara to daudz vērtīgāku par naftu, zeltu vai dabasgāzi. Šie fosilie izrakteņi agrāk vai vēlāk beigsies – to apjoms zemes dziļēs ir ierobežots. Taču, kamēr pie debesīm spīdēs saule, Latvijas zeme ļaus mums audzēt mežu. Tādu, kas dod pajumti citur Eiropā gandrīz izzudušām dzīvnieku, putnu un augu sugām, tādu, kur gribas atpūties un nesteidzīgi vērot dabas varenumu, tādu, kas spēj nodrošināt ar izejmateriāliem vienu no lielākajām valsts tautsaimniecības nozarēm. Latvijas meža nozare ir pierādījusi, ka prot un var mežus apsaimniekot, ievērojot visas šīs intereses.

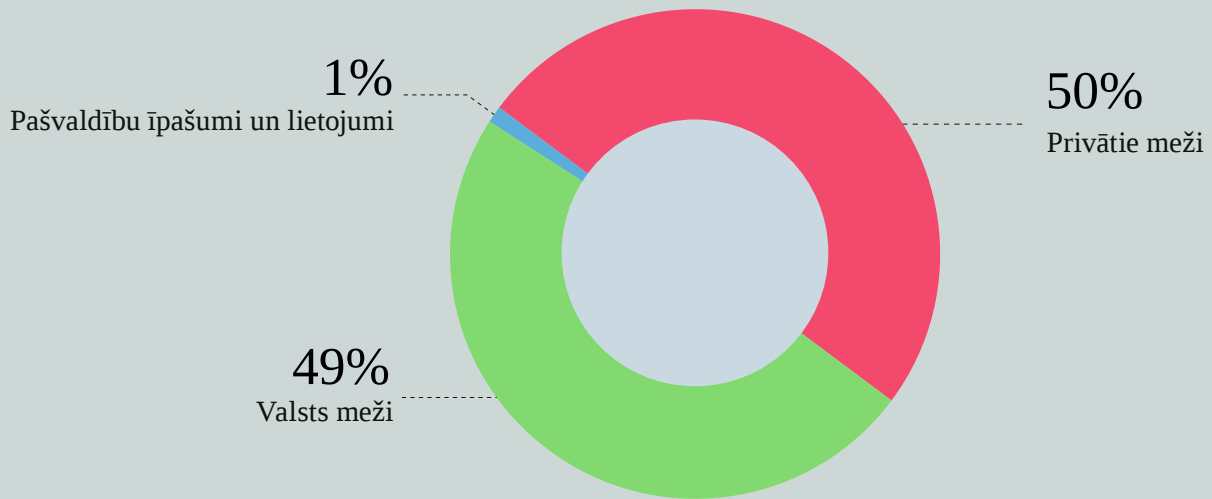
CIK DAUDZ MEŽU IR LATVIJĀ

Bez cilvēku līdzdalības 96% Latvijas teritorijas klātu meži, 3,5% aizņemtu purvi un 0,5% – ezeri un upes. Taču cilvēks ir neatņemama Latvijas ekosistēmas sastāvdaļa, tādēļ atkarībā no saimnieciskās darbības prioritātem mežu platības Latvijā pēdējā gadsimta laikā vien ir bijušas ļoti dažādas. Šobrīd meži aizņem vairāk nekā pusi Latvijas teritorijas, kaut vēl pirms pusgadsimta tikai nepilna trešā daļa mūsu valsts teritorijas bija mežs. Kopš valsts neatkarības atjaunošanas mežainums Latvijā nepārtraukti turpina palielināties, un šobrīd Latvija ir 4. mežainākā valsts Eiropā. Mūs apsteidz vien Somija, Zviedrija un Slovēnija.

KAM PIEDER LATVIJAS MEŽI

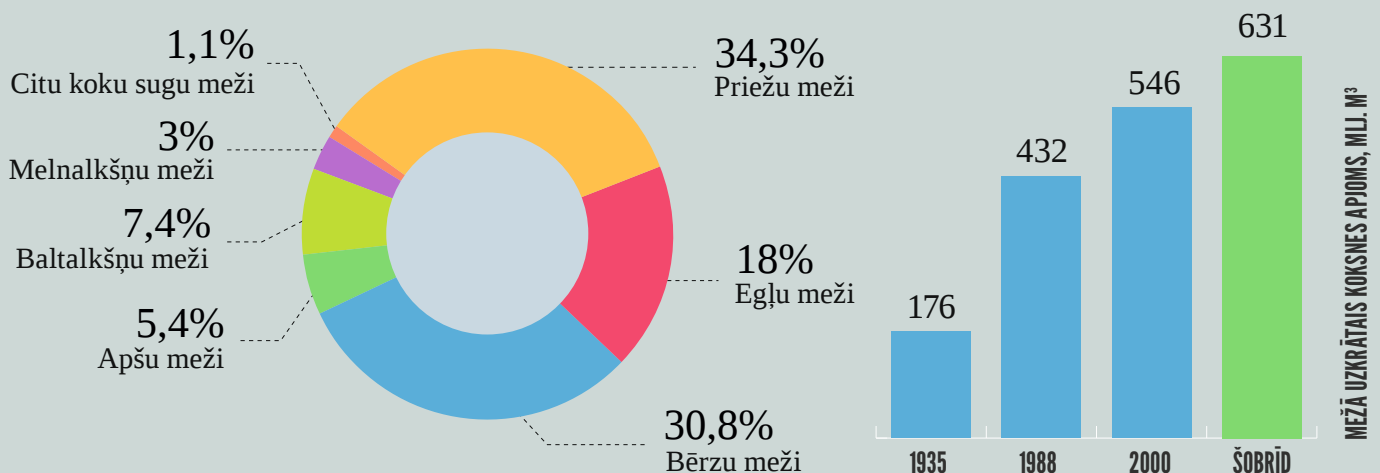

Avots: Valsts zemes dienests

KĀDI KOKI AUG LATVIJAS MEŽOS

Ņemot vērā, ka Latvijā pārsvarā ir jaukta tipa meži, tos iedala atkarībā no valdošās koku sugas. Taču, lai arī mežainību tradicionāli mēra hektāros, meža kvalitāti daudz precīzāk raksturo tajā uzkrātās koksnes apjoms – jo mežā vairāk koksnes, jo tas ir vērtīgāks. Latvijā šajā ziņā viss ir kārtībā. Uzkrātās koksnes apjoma pieaugums liecina, ka meži tiek mērķtiecīgi un ilgtspējīgi apsaimniekoti un arī nākotnē spēs dot stabilu koksnes ražu. Dabiski augošos mežos, kur cilvēka ietekme ir minimāla, koksnes krājas apjoms teju nemainās – cik izaug, tik dabiskā ceļā arī atmirst.

Avots: MSI

Avots: Meža fonds, Valsts meža dienests (VMD), MSI (2010)

KĀ MĒS TO ZINĀM

Katru koku mežā uzskaitīt un izmērīt nav iespējams. Tas būtu neiedomājami dārgi un laikietilpīgi, turklāt prasītu milzīgus cilvēku resursus. Tāpēc Latvijā, tāpat kā Skandināvijas valstīs, tiek izmantota statistikas pieeja. Valsts teritorijā vienmērīgi, pēc nejaušības principa ir izvietoti 18 000 parauglaukumu, katrs 500 m² liels. Tie atrodas gan meža, gan nemeža zemēs. Šajos parauglaukumos tiek uzmērīts katrs koks, tādā veidā iegūstot datus, ko iespējams attiecināt uz visu Latvijas teritoriju. Ik pēc pieciem gadiem tie paši parauglaukumi tiek pārmērīti un veikta salīdzinošā analīze. Tā varam saprast, cik koki nocirsti, cik nokaltuši, cik ir ieauguši klāt un kā mainījies mežos uzkrātais koksnes apjoms. Šo procesu sauc par meža resursu monitoringu, tas tiek finansēts no valsts budžeta līdzekļiem un to veic Latvijas Valsts mežzinātnes institūts «Silava».

KĀPĒC MEŽI IR JĀAPSAIMNIEKO

Meža ekosistēma Latvijā ir pašpietiekama – tā spētu eksistēt arī bez cilvēka iejaukšanās. Tajā, protams, būtu visas dabas vērtības, bet maz lietderīgas koksnes. Piemēram, arī labība vai augļu koki dabā spēj izaugt paši, bez cilvēka iejaukšanās, taču, lai iegūtu ražu nepieciešamajā daudzumā un kvalitātē, jāiegulda darbs. Tāpat ir ar mežu – tas mums kalpo ne tikai atpūtai vai sēņu un ogu lasīšanai. Vienīgi mērķtiecīgi saimniekojot, iespējams iegūt paredzamu koksnes ražu, apgādāt ar baļķiem kokapstrādes uzņēmumus, nodrošināt cilvēkiem darbu un eksporta ienākumus.

Mērķtiecīga mežu kopšana un audzēšana nav mūsdienu izgudrojums. Cilvēki Latvijā ar to sāka nodarboties jau 19. gadsimta vidū. Lielākā daļa mežu, ko mēs šobrīd Latvijā redzam, ir vai nu cilvēku stādīti, vai radušies, aizaugot lauksaimniecības zemēm. Profesionālas mežu apsaimniekošanas rezultātā, selekcionējot stādāmo materiālu, rūpīgi kopjot jaunaudzes un aizsargājot mežu no kaitēkļiem, mūsdienās no viena hektāra iespējams iegūt daudz vairāk un daudz kvalitatīvāku koksni nekā agrāk. Turklāt, pareizi saimniekojot šodien, mūsu bērniem un mazbērniem mantojumā varēsīm atstāt vēl ražīgāku mežu. Lai tas būtu iespējams, meža zinātnieki ikdienā strādā pie ilglaicīgiem pētījumiem, meklējot veidus, kā pēc iespējas uzlabot mežu kvalitāti un ātraudzību. Viņu ieguldītā darba augļi būs redzami pēc 10, 20 vai pat tikai 50 gadiem – meža augšana ir lēns process.

Tipiska cilvēku veidota meža ainava

KĀDA IR LATVIJAS MEŽSAIMNIECĪBA

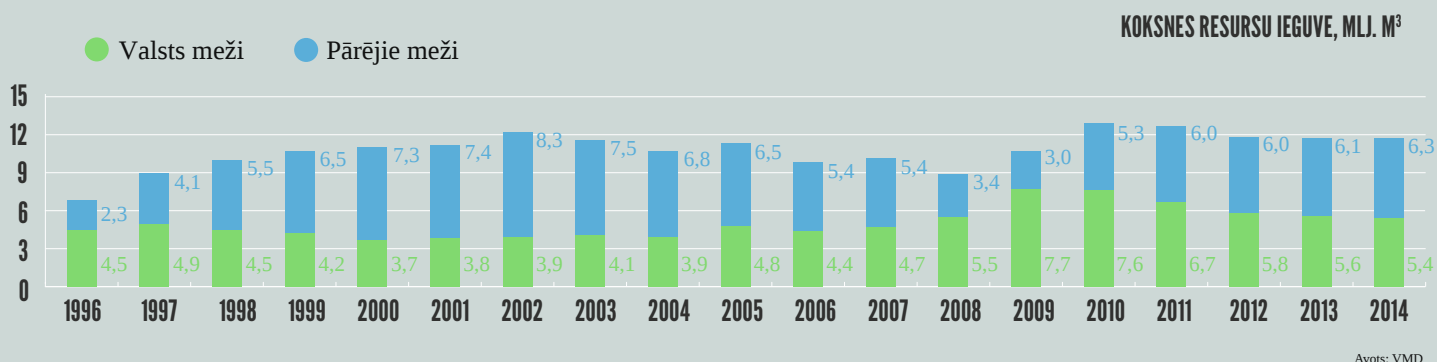
Līdzīgi kā pārējās Eiropas valstīs, Latvijas mežsaimniecība ir ilgtspējīga. Tas nozīmē, ka mežu Latvijā nepaliek mazāk un tie nekādā veidā nezaudē savu vērtību. Ilgtspējīga saimniekošana mežos nozīmē sabalansētu ekonomisko, vides un sociālo interešu ievērošanu. Pēdējie divi nosacījumi iespējami gandrīz bez cilvēka iejaukšanās, bet ekonomisko izdevīgumu spēj nodrošināt tikai regulāra koksnes ieguve un tās pārstrāde pēc iespējas augstākas pievienotās vērtības produktos. Tāpēc mēs koncentrējamies uz maksimāli kvalitatīvu baļķu audzēšanu, kas aizņem ilgu laiku – lielākajā daļā Latvijas mežu mežsaimniecības aprites cikls ilgst 70–100 gadus. Šajā laikā meža audzēšanas procesā visā Latvijā iesaistās vairāki tūkstoši profesionālu speciālistu ar mežsaimniecības izglītību. Arī jūs taču nezticētos cilvēkam, kurš savā prātā iedomāties, ka ir ārsts un tāpēc var labot zobus vai operēt aklo zarnu? Mežā ir līdzīgi – arī tur, pieņemot uz emocijām, nevis zināšanām balstītus lēmumus, var pieļaut lielas, reizēm gadiem ilgi nelabojamas kļūdas. Latvijā, salīdzinot ar citām Eiropas Savienības valstīm, ir vairāk nozari regulējošu likumu un noteikumu, tāpēc Latvijas mežsaimniecība ir daudz konservatīvāka nekā, piemēram, Zviedrijā, Somijā vai Vācijā.

KO MĒS IEGŪSTAM SAVOS MEŽOS

Tāpat kā jebkurā mērķtiecīgā saimniekošanā, pienāk laiks, kad jāiegūst grūtā darba nestie augļi. Reizi 100 gados prieku mežos, reizi 80 gados egļu mežos un nedaudz biežāk lapu koku mežos tiek veikta koku izstrāde, pārsvarā veidojot vidēji divus hektārus lielas kailcirtes. Maldīgi uzskatīt, ka šis darbs ir pretrunā ar dabas procesiem – arī mežos, kuru augšanas gaitā cilvēks neiejaucas, regulāri veidojas «kailcirtes», turklāt daudz lielākas, nekā pierasts redzēt Latvijā. Tās rada vējš un meža ugunsgrēki.

KAS NOTIEK AR IZCIRTUMIEM

Latvijā neatkarīgi no mežu piederības pilnīgi visas nocirstās platības tiek atjaunotas. Tas ļoti stingri atrunāts arī likumos. Par savlaicīgu un pareizu meža neatjaunošanu atbildīgajām personām draud sods. Atjaunošanas termiņš atbilstoši meža tipam Latvijā noteikts trīs, pieci un atsevišķos gadījumos desmit gadi pēc mežaudzes nociršanas.

Izcirtumus iespējams atjaunot gan dabiski, gan mākslīgi. Skuju koku audzes pārsvarā tiek atjaunotas, izmantojot selekcionētus stādus vai sēklas, savukārt lapu koku mežiem lielākoties tiek ļauts atjaunoties dabiskā ceļā. Lai jaunajiem kociņiem lieki nepiesaistītu meža kaitēkļu uzmanību, mākslīgā atjaunošana parasti notiek gadu vai pat divus pēc mežizstrādes darbiem. Savukārt dabiskā atjaunošana ir pieļaujama, ja noteiktajos termiņos izcirtumā iespējams izveidot produktīvu mežaudzi, saglabājot paaugas kociņus un nocirsto koku atvases, kā arī sekojot līdzi, lai mežs kvalitatīvi atjaunotos ar izcirtumā atstāto sēklas koku vai apkārtējo mežaudžu koku sēklām. Lai kailcirtes mežos maksimāli imitētu dabiskos procesus, Latvijā cirmās tiek atstāti ekoloģiskie koki un liela izmēra kriticalas. Nesatraucieties – tās nav nevērīgas meža apsaimniekošanas pazīmes. Gluži otrādi – šie koki dod pajumti putniem un kukaiņiem, tādā veidā nodrošinot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos. Mēs rūpējamies par savu vidi.

Lai gan no ainaviskā viedokļa izcirtums var nelikties īpaši pievilcīgs, tas tomēr ir neatņemama jebkuras mežsaimniecības sastāvdaļa. Un svarīgi saprast, ka arī jauna, tikko iestādīta koku audze ir mežs. Neviens no mums taču nešaubās par to, ka mazs bērns arī ir cilvēks! Turklāt līdzīgi kā mēs arī koki jaunībā aug visstraujāk, un, gluži nemanot, ainava pārvēršas pāris gadu laikā. Pēc trim, četriem gadiem jaunie kociņi ir krietni pastiepušies, vēl pēc četriem gadiem jaunajā mežā var sākt lasīt avenes un, vēl nedaudz nogaidot, ir lielas izredzes tikt pie pirmajām sēnēm.

Latvijā neatkarīgi no mežu piederības pilnīgi visas nocirstās platības tiek atjaunotas

VAI MEŽS BŪS ARĪ NĀKAMAJĀM PAAUDZĒM

Katru gadu Latvijas mežos izaug klāt apmēram 27 miljoni kubikmetru koksnes. Atņemot dabisko atmirumu – vēja nogāztos, kaitēkļu iznīcinātos vai bebru nograuztos kokus, kā arī cilvēku iegūto koksnes ražu, pāri paliek vidēji 4–5 miljoni kubikmetru koksnes. Šis apjoms katru gadu uzkrājas mežos, tāpēc mēs droši varam teikt – koksne būs pieejama arī nākamajām paaudzēm. Turklāt meža apsaimniekošanas rezultātā nocirsto koku vietā katru gadu tiek veidotas ražīgākas un kvalitatīvākas mežaudzes, tāpēc varam sagaidīt, ka pēc 100 gadiem Latvijas mežos būs uzkrāts vēl lielāks lietderīgās koksnes apjoms.

Mītu, ka Latvijā meži tiek cirsti vairāk nekā pieļaujams, iespējams, rada aizvien biežāk redzami izcirtumi lielceļu malās, kā arī valsts īpašumā esošajos mežos būvētie meža autoceļi. Patiesībā PSRS laikos mežaudzes gar šosejām tika speciāli turētas kā stratēģiskās koksnes rezerves iespējama kara gadījumā. Šobrīd, esot NATO un Eiropas Savienības dalībvalstij, Latvijā šāda rezerve vairs nav nepieciešama, un šie nu jau sen pāraugušie meži tiek apsaimniekoti tāpat kā pārējie. Savukārt meža autoceļi ir būtiska ilgtspējīgas mežu apsaimniekošanas sastāvdaļa, kas atvieglo ne tikai koksnes ražas iegūšanas, bet arī mežu stādīšanas, kopšanas un uzraudzības darbus. Vēl 90. gados meža autoceļu tīkls Latvijā bija ļoti vāji attīstīts, tāpēc šobrīd turpinās intensīvi būvniecības darbi. Kad infrastruktūra būs izveidota, turpmāk atliks to tikai pienācīgi uzturēt un meža ceļi tāpat kā meži Latvijā kalpos paaudžu paaudzēm, atvieglojot mežsaimniecības organizāciju mūsu bērnu bērniem.

*Meža autoceļi –
būtiska ilgtspējīgas mežu
apsaimniekošanas
sastāvdaļa*

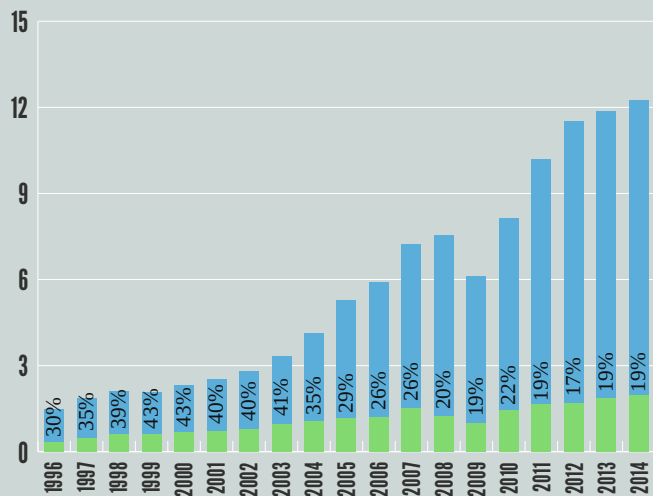
*Armijas stratēģiskās koksnes rezerves
lielceļu malā Latvijā vairs nav aktuālas,
tāpēc ciršanas vecumu pārsniegušās
audzes tiek izstrādātas un atjaunotas
tāpat kā pārējie meži*

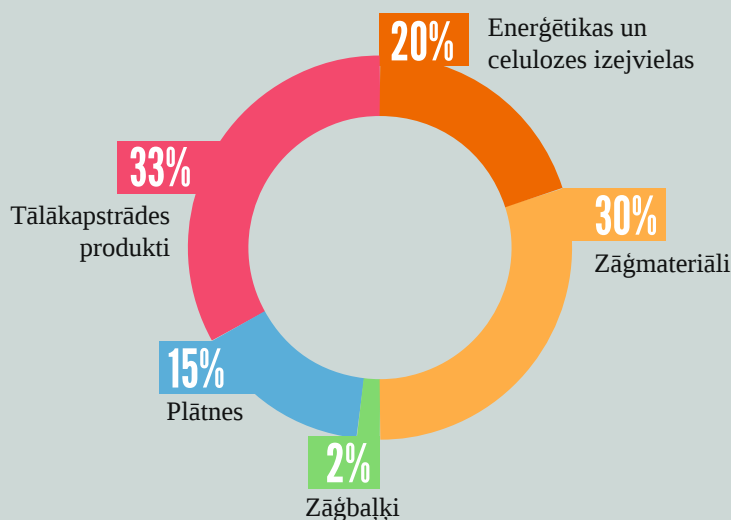
KO LATVIJĀ RAŽO NO KOKA

MEŽA NOZARES PRODUKCIJAS EKSPORTA ĪPATSVARŠ LATVIJAS KOEKSPORTĀ MILJARDOS EIRO

Avots: Centrālā statistikas pārvalde (CSP)

MEŽA NOZARES EKSPORTĒTĀ PRODUKCIJA, 2012

Avots: Latvijas Kokrūpniecības federācija (LKF)

Starp meža nozarē saražoto un eksportēto droši var likt vienādības zīmi, jo Latvijas kokapstrādes uzņēmumi vairāk nekā 90% no saražotās gala produkcijas pārdod ārvalstīs. Pēdējo gadu laikā meža nozares eksporta vērtība sasniedz aizvien jaunus rekordus un uzņēmumi ražo produktus ar aizvien augstāku pievienoto vērtību. Taču, ja kādreiz meža nozare veidoja teju pusi no Latvijas kopējā eksporta, šobrīd šī daļa ir kļuvusi mazāka, pateicoties citu nozaru attīstībai. Turklāt, veidojoties aizvien ciešākai starpnozaru sadarbībai, ir kļuvis grūti noteikt meža nozares robežas. Jo, piemēram, Latvijā ražotās mēbelēs vai koka mājās lielu daļu pašizmaksas veido arī stikla, metāla un citu materiālu produkti. Tāpat koka detaļas no Latvijas atrodamas «Porsche» automašīnu sēdekļos, «Mercedes Benz» mikroautobusu grīdās, gāzes tankkuģu tvertņu apšuvumā un daudzu citu nozaru produktos.

5,2%

Tik liels ir meža nozares radītās pievienotās vērtības īpatsvars IKP (faktiskajās cenās)

VAI DĒLIM IR PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Liela daļa Latvijas mežos iegūto skuju koku baļķu tiek pārstrādāti zāgmateriālos jeb, vienkāršāk sakot, dēļos un brusās. Taču uzskats, ka šie dēļi ir zemas pievienotās vērtības produkts, nav pareizs. Mūsdienās lielākā daļa Latvijā ražoto dēļu ir gatavi celtniecības materiāli, gala produkti, kurus būvnieki Vācijā, Lielbritānijā vai Japānā iebūvē māju sienās, grīdās vai nesošajās konstrukcijās.

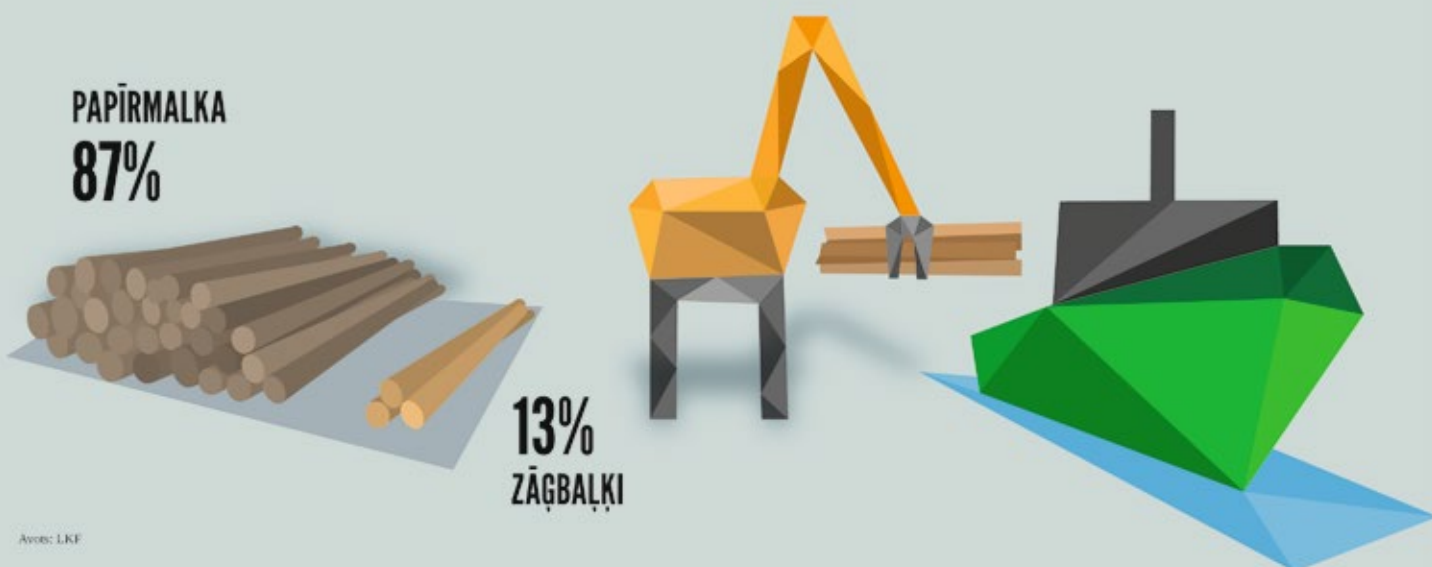
KĀPĒC UZŅĒMUMIEM TRŪKST KOKSNES

Latvijā koksnes pirmapstrādes uzņēmumu maksimālās iespējamās pārstrādes jaudas krietni pārsniedz pieejamo koksnes apjomu. Iemesli tam meklējami 2000. gadu vidū, kad daudzi uzņēmumi attīstījās, rēķinoties ar lielām iespējām baļķus importēt no kaimiņvalstīm, pārsvarā Krievijas. Šobrīd situācija ir mainījusies un ražošanas jaudas tiek sabalansētas ar pašmāju mežos pieejamo koksnes apjomu. Lai gan atsevišķi uzņēmumi šī iemesla dēļ pat ir spiesti pārtraukt savu darbību, meži Latvijā tāpēc netiek un netiks cirsti vairāk.

KĀPĒC OSTĀS REDZAMI BAĻĶI

Nesamulstiet no baļķu krāvumiem ostās. Apaļkoku veidā no Latvijas tiek eksportēta pārsvarā papīrmalka, kas paredzēta Skandināvijas valstu celulozes un papīra rūpniecībai. Lielākajā daļā gadījumu tie ir zemas kvalitātes baļķi, kam cits pārstrādes veids nemaz nav iespējams. Piemēram, lai gan teju visi Latvijas egļu meži šķiet zaļi un veselīgi, patiesībā 23% šo koku ir inficēti ar sakņu trupi un viducī sapuvuši. Savukārt no veselām eglēm un priedēm papīrmalkā nonāk tikai stumbra tievākais posms – pati galotne, kas bieži vien ir pārāk tieva, lai to būtu ekonomiski pamatoti pārstrādāt deļos. Taču pēdējos gados papīrmalkas eksports samazinās, jo arī tievajiem baļķiem rodas aizvien plašāks lietojums tepat uz vietas, piemēram, OSB vai granulu ražošanā.

CIK CILVĒKIEM MEŽS DOD DARBU

Šobrīd tiešā veidā Latvijā meža nozarē nodarbināti apmēram 45–50 tūkstoši valsts iedzīvotāju. Tie ir 7% no nebudžeta darbvietām Latvijā, un tas nozīmē, ka meža nozarē strādājošie ar saviem nodokļiem nodrošina aptuveni vienu četrpadsmito daļu valsts ekonomikas. Turklāt lielākā daļa mežsaimniecības un kokapstrādes darbvieta atrodas Latvijas reģionos. Bieži vien meža nozares uzņēmumi ir apkārtnes nozīmīgākie, ja ne vienīgie darba devēji. Šī iemesla dēļ ļoti liels ir arī no meža nozares netieši atkarīgo darbvieta skaits. Daudzi nelieli lauku veikaliņi, benzīntanki un citi pakalpojumu sniedzēji ir lielā mērā atkarīgi no vietējiem kokapstrādes un mežsaimniecības uzņēmumiem, kas dod darbu apkārtnes cilvēkiem. Līdz ar to, kopā rēķinot, pateicoties meža nozarei, Latvijā ir darbs aptuveni 80 000 cilvēku.

KĀPĒC IZVĒLĒTIES PRODUKTUS NO KOKSNES

Lai izaugtu kubikmetrs koksnes, tiek savākta tonna ogļskābās gāzes un izdalīti 727 kg skābekļa.

Avots: LVM

Koksne ir viens no unikālākajiem materiāliem uz zemes. Tā rodas dabiskā ceļā, kad augi, izmantojot fotosintēzi, saules enerģiju pārvērš ogļūdeņradī. Fosilie resursi ar laiku izsīks, taču, pareizi saimniekojot, koki uz mūsu planētas augs un ražos koksni mūžīgi. Tātad viena no būtiskākajām koksnes priekšrocībām ir tās ilgtspēja.

Koksne ir dabisks materiāls, tā ir silta, un tai ir patīkami pieskarties. Ne velti mēs saviem bērniem daudz labprātāk izvēlamies koka rotaļlietas, nevis plastmasas izstrādājumus. Koka produkti sevī saglabā meža nomierinošo auru, tāpēc uzturēties no koka būvētā mājā ir patīkami. Koksne ir ļoti izturīga, bet tajā pašā laikā viegli apstrādājams materiāls, tādēļ koksnes lietošanas iespējas ir teju neierobežotas. Sākot no vienkāršam karotēm, modernām mēbelēm un daudzstāvu dzīvojamām ēkām un beidzot ar gāzes tankkuģiem, lidmašīnām un pat kosmiskajām tehnoloģijām – mūsdienās koks atrodams visur.

Visbeidzot, bez kokiem uz pasaules diez vai pastāvētu cilvēki vai vispār dzīvība kā tāda. Jo koki augot piesaista ogļskābo gāzi – CO₂ – un ražo ikvienai dzīvai būtnei vitāli nepieciešamo skābekli. CO₂ ir viena no bīstamākajām siltumnīcas efektu izraisošajām gāzēm, tās paaugstinātā koncentrācija atmosfērā ietekmē klimata izmaiņas un veicina globālo sasilšanu. Dabiskā veidā kokiem mežā novecojot un atmirstot, CO₂ atgriežas atmosfērā, taču, koksni pārstrādājot ikdienā izmantojamos produktos, ogleklis paliek tajos ieslēgts un nespēj nodarīt kaitējumu zemes atmosfērai. Latvijā koksne ir vietējais resurss, līdz ar to tās izmantošana dod labumu ne tikai dabai, bet arī valsts ekonomikai un tātad – katra iedzīvotāja maciņam.

VAI KOKA MĀJAS IR DROŠAS

«Keystone Wye» koka tilts ASV

«Metropol Parasol» Seviļā, Spānijā

Tehnoloģijām un zināšanām attīstoties, pasaulē koksni būvniecībā sāk izmantot aizvien plašāk. Austrijā, Šveicē, Zviedrijā, Norvēģijā 5–9 stāvu dzīvojamās mājas no koka vairs nav nekāds retums. Tiek strādāts pie projektiem, kur koksne kā galvenais būvmateriāls tiks izmantots arī 20 stāvu un augstāku ēku celtniecībā. Pateicoties izcilajai izturībai un iespējamo formu dažādībai, koksne tiek izmantota arī dažādu arhitektūras meistardarbu radīšanai. Šīs ēkas ir radījuši pasaules labākie dizaineri un cēluši prasmīgākie būvnieki, neskaitāmi zinātnieki daudzos pasaules institūtos veikuši slodzes aprēķina testus, tāpēc šobrīd varam ar pilnu pārliecību teikt – koka mājas ir drošas. Teiksiet – tās deg? Jā, taču ne biežāk kā mūra mājas. Lielākajā daļā gadījumu ugunsgrēka cēlonis ir sadzīves tehnikas vai mīksto mēbeļu aizdegšanās, nevis materiāls, no kā celta māja. Nenoliedzami, arī koksne ir degošs materiāls, taču tā ir paredzama degšana. Liesmās ap koka konstrukcijām izveidojas ogleis kārtiņa, kura kalpo kā siltuma izolators, tāpēc no iekšpuses koka sijas nesakarst un saglabā savu nestspēju daudz ilgāk nekā metāla konstrukcijas. Arī ugunsdzēsēji atzīst – no drošības viedokļa glābšanas darbus daudz ilgāk var veikt degošā koka mājā, nevis ēkā ar metāla nesošajām konstrukcijām. Turklāt mūsdienās koku iespējams piesūcināt ar dažādām ķīmiskām vielām, kas ievērojami pagarina koka konstrukciju sadegšanas laiku.

67 metrus augsts koka skatu tornis Austrijā

AS «Latvijas Finieris» saplākšņa rūpnīcas «Verems» būvdarbi netālu no Rēzeknes

Astoņstāvu koka dzīvojamās mājas Zviedrijā, Veksjo

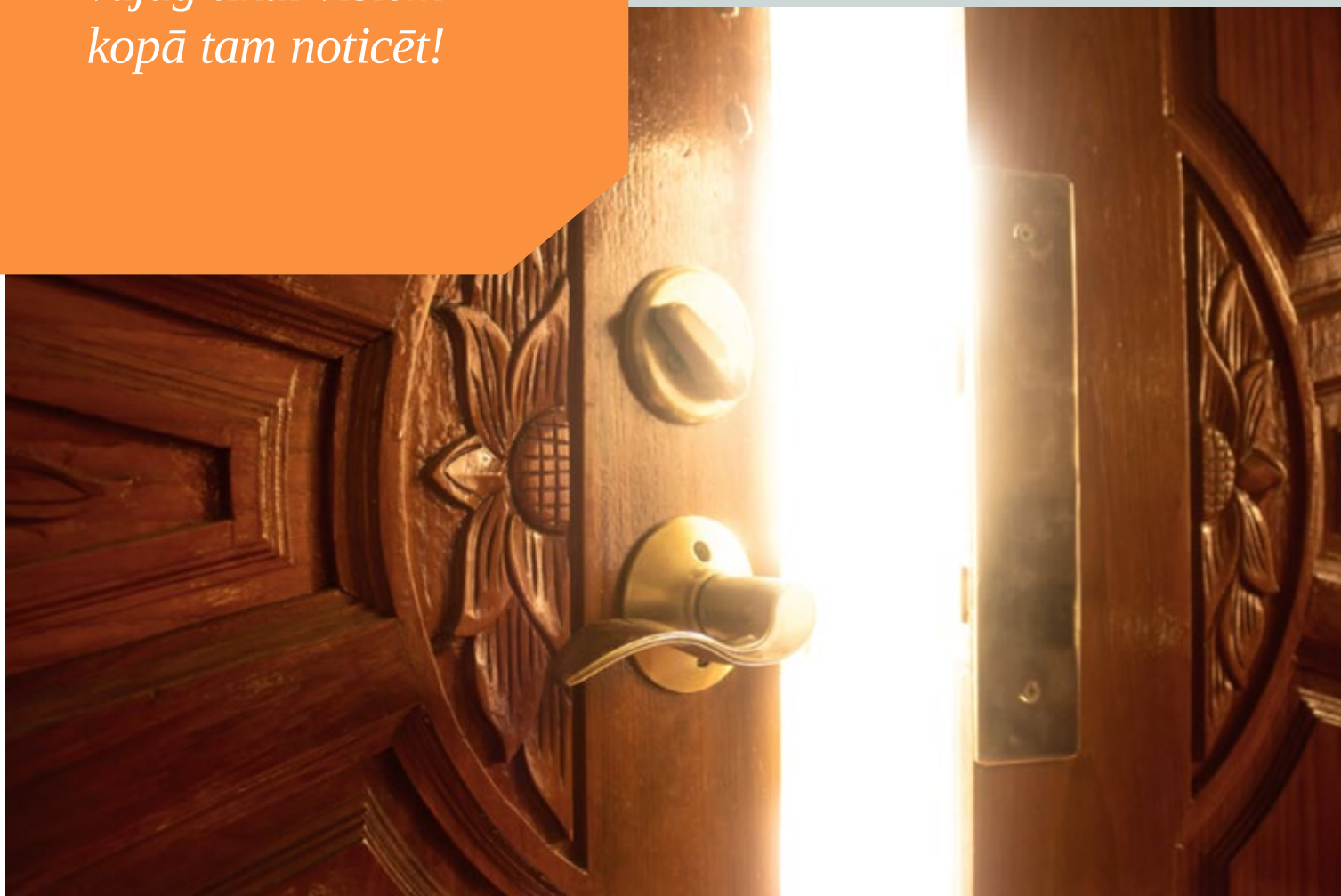
KĀDS IR KOKSNES IZMANTOŠANAS POTENCIĀLS LATVIJĀ

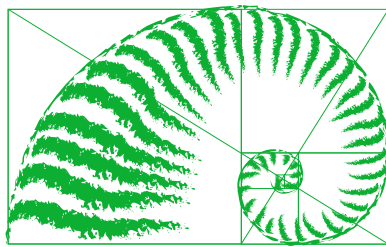
Pagaidām mēs koku Latvijā izmantojam maz, īpaši būvniecībā. Tas lielā mērā skaidrojams ar padomju okupācijas gadiem, kad priekšroka tika dota betonam un metālam. Rezultātā mūsdienās Latvijā trūkst kvalificētu būvnieku, inženieru un arhitektu, kas pilnvērtīgi mācētu izmantot visas koksnes īpašības. Tajā pašā laikā Latvijas koka māju ražotāji ir iekarojuši pasaules tirgus un ārzemēs nereti ceļ pat sešstāvēgas koka mājas. Ja Būvniecības likums neierobežotu koka māju augstumu, ja valsts un pašvaldību sabiedrisko ēku iepirkumos tiktu dota priekšroka vietējiem izejmateriāliem, arī Latvijā zināšanas par koka būvniecību vairotos un mēs koksnes izmantošanā spētu panākt un pat apsteigt daudzas vecās Eiropas

valstis. Jau šobrīd Latvijā ražoti koksnes produkti atrodas Londonas olimpiskajā ciematā, daudzos Eiropas karaļņamos, pat Kremļī. Pienācis laiks kokam atvērt durvis arī pašu mājās.

Bet ne jau tikai būvniecībā slēpjas Latvijas koksnes izmantošanas potenciāls. Otra nozīmīga joma ir enerģētika. Protams, labus kokmateriālus dedzināt nebūtu pareizi, taču koksnes apstrādes procesā rodas skaidas, savukārt cirmās pāri paliek koka zari un galotnes. Jau tagad lielākā daļa šo atlikumu tiek pārstrādāti šķeldās, granulās un briketēs. Lielu daļu no šiem produktiem mēs eksportējam, taču joprojām ir lielas iespējas palielināt arī vietējo patēriņu, tā kļūstot neatkarīgākiem no ārvalstu energoresursiem. Iesim vēl tālāk. Jau tagad ķīmiskā rūpniecība pasaulē ir atradusi veidus, kā koksnī sadalīt pamatsastāvdaļās, tādā veidā ļaujot no tās uztaisīt to pašu, ko no naftas – benzīnu, plastmasu, dāmu zeķbikses. Arī šādai rūpniecībai, izmantojot vietējo izejmateriālu, Latvijā ir potenciāls, piemēram, jau šobrīd ekstrakcijas ceļā no priežu un egļu skuļām Latvijā tiek rūpnieciski iegūtas bioloģiski aktīvas vielas, pēc kurām ir milzu pieprasījums pārtikas, farmācijas un kosmētikas industrijā. Līdzīgu koksnes lietojuma piemēru netrūkst, un zinātnieki gan ārvalstīs, gan Latvijā nepaguruši strādā, uzlabojot esošās un meklējot aizvien jaunas koksnes izmantošanas iespējas.

*Mums ir visas iespējas
kļūt par koksnes
produktu ražošanas un
izmantošanas lielvalsti –
vajag tikai visiem
kopā tam noticēt!*

Z a ļ ā s m ā j a s

IZDEVĒJS

Biedrība «Zaļās mājas»

Adrese: Skaistkalnes iela 1,
Rīga, LV-1004, Latvija

E-pasts: info@zalasmajas.lv